

KURBAN İBADETİNİN ÖNEMİ VE HİKMETİ (KURBANIN FIKHİ BOYUTU)

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِّيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِّنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَإِلَهُكُمْ إِلَهُ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ

“Her ümmet için, Allah’ın kendilerine rızık olarak verdiği hayvanlar üzerine ismini ansınlar diye kurban kesmeyi meşru kıldık. İşte sizin ilahınız bir tek ilahtır. Şu halde yalnız ona teslim olun. Alçak gönüllüleri müjdele!”(Hacc 34).

مَا عَمِلَ آدَمِيُّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ إِهْرَاقِ الدَّمِ إِنَّهُ لَيُنْتَبِئُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِقُرُونِهَا وَأَسْعَارِهَا وَأَظْلَافِهَا وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعَ مِنَ الْأَرْضِ فَطَيَّبُوا بِهَا نَفْسًا.

“Ademoğlu kurban günü Allah katında kurban kesmekten daha güzel bir amel işlemez. Kurban, kıyamet günü boynuzları, kılları ve tırnaklarıyla (sevap olarak) gelir. Kurban, henüz kanı yere düşmeden, Allah tarafından kabul edilir. Bu sebeple kurban kesme konusunda gönlünüz hoş olsun, (bu iş size zor gelmesin).” (Tirmizî, Edâhî, 1)

Muhterem Müslümanlar!

Bugünkü sohbetimizde sizlere kurban ibadetinden ve kurban edilecek hayvanda olması gereken şartlardan bahsetmeye çalışacağız inşallah.

Kurban dinî bir terim olarak, Yüce Allah’a yakınlık sağlamak ve O’nun rızasına ermek için ibadet maksadıyla, belirli şartları taşıyan hayvanı usulüne uygun olarak kesmeyi ve bu amaçla kesilen hayvanı ifade eder. Kurban, İslam dinindeki başlıca ibadetlerden biri olup İslam ümmetinin şiarlarından. Kurbanın, bayram günlerinde kesilen “udhiyye kurbanı” ve hac ya da umre yapanların Harem bölgesinde kestikleri “hedy kurbanı” gibi çeşitleri bulunmaktadır.

Peygamberimiz (s.a.s.), meşru kılınmasından itibaren vefat edinceye kadar her yıl udhiyye kurbanı kesmiş (Tirmizi, “Edâhî”, 11) ve kurban bayramında Allah katında en sevimli ibadetin kurban kesmek olduğunu, kurbanın kesilir kesilmez Allah katında makbul olacağını ve kurban edilen hayvanın boynuzu, tırnağı da dâhil olmak üzere her bir parçasının kişinin hayır hanesine yazılacağını ifade ederek bu ibadeti tavsiye etmiştir (Tirmizi, “Edâhî”, 1; İbn Mace, “Edâhî”, 2-3)

Kurban ibadetinin özü Hakk’a yakın olmaktır. Gücü yeten müminler, ilahi rızayı kazanmak gayesiyle kurbanlarını keserek hem Cenab-ı Hakk’a yakınlaşmakta, hem de maddi durumlarının yetersiz olması sebebiyle kurban kesemeyenlere yardımda bulunmaktadırlar. Kurban kesmenin temel amacı, et ihtiyacını gidermek değil, rıza-i ilahiye ulaşmaktır. Bir âyet-i kerîme’de “Onların ne etleri Allah’a ulaşır ne de kanları; O’na ulaşacak olan sadece sizin takvânızdır” (Hac, 22/37.) buyrulur et ve kanların Allah’a ulaşamayacağı, asıl olanın ihlas ve takva olduğu açıkça ifade edilmektedir.

İslam dini insanı yaratıcısına yakınlaştırmak, O’na ulaştırmak veya Allah ile kulu arasındaki bağı sağlamlaştırmak için bazı ibadetleri yapmamızı bizlerden istemiştir. Bu ibadetlerin bir kısmı sadece bedenle yapılır namaz gibi, kimisi hem beden hem de mal ile yapılır hac gibi, kimisi de sadece mal ile yapılır zekat gibi, Dolayısıyla kurban ibadetide mali ibadetlerden olup kişinin dünya malına olan hırs ve arzusuna gem vurdurarak o çok sevmiş olduğu maldan harcatarak kişiyi Cenabı Allah a yakınlaştırmak için meşru kılınmıştır.

Bir ibadet olarak kurban insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlık tarihi boyunca bütün semavi dinlerde kurban kesmek, insanı Allah'a manen yaklaştıran bir ibadet sayılmıştır. Kur'ân'ı-Kerim'de Adem (a.s) iki oğlunun Allah'a kurban takdim ettiklerinden haber verilmesi ve ilahi dinlerin hepsinde kurban hükmünün varlığına işaret edilmesi bu ibadetin ne kadar eskilere dayandığını göstermektedir.

Allah'a yaklaşma ve yaklaştıran şey anlamıyla kurban kelimesi, Adem (a.s.)'ın çocuklarına atıp yapan şu âyette dile getirilmektedir:

وَأْتِلْ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ

“(Ey Muhammed a.s.) Onlara Ademin iki oğlu ile ilgili haberi hakkıyla oku. Hani her ikisi birer kurban sunmuşlardı, birinden kabul edilmiş, diğerinden kabul edilmemişti (Maide, 5/27).

Ayet-i kerime, Allah'a yaklaşmak maksadıyla O'na kurban ibadetinin insanlıkla birlikte başladığına işaret etmektedir. Adem'in iki oğlu Habil ve Kabil'dir. O günün uygulaması gereği Kabil, bir miktar değersiz ekin, Habil ise en iyi bir koç kurban olarak Allah'a sunmuşlar. Allah, Habil'in kurbanını kabul etmiş, Kabil'in kurbanını ise kabul etmemiştir.

"Kurban" kelimesinin anlamı; Allah'a yakın olmaktır. Ayette geçen "kurban" kelimesi bu anlamda kullanılmıştır.^{1[3]} Bu âyette geçen "kurban" bizim kurban bayramında kestiğimiz ve Arapça'da "udhiyye" olarak ifade edilen kurban anlamında değildir.

...وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيُذَكِّرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ"

“Her ümmet için, Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği hayvanlar üzerine ismini anımlar diye kurban kesmeyi meşru kıldık...” (Hac, 22/34)

Ayette geçen “mensek” kelimesi, “kurban kesmek ve kurban ibadeti, kurban edilecek zaman ve ibadet edilecek yer” manalarına gelir.

Yüce Allah, her semavi din mensupları için kurban ibadetini meşru kılmış olduğunu şu ayette açıkça beyan etmektedir:

وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَاطْعَمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

“Kurbanlık deve ve sığırları da, sizin için Allah'ın (dininin) nişanelerinden (kurban) kıldık. Sizin için onlarda hayır vardır. O halde onları saf saf sıralanmış dururken (kurban edeceğinizde) üzerlerine Allah'ın adını anın. Yanları yere yaslandığı vakit (yani canları çıktığında) onların etlerinden yiyin, kanaat edip istemeyene de, isteyene de yedin. Böylece onları sizin emrinize verdik ki, şükredesiniz” (Hac, 22/36).

Aziz cemaat!

Bu günkü şekliyle dinimizdeki kurban ibadeti, Hz. İbrahim (a.s.) ile başlar.

Hz. İbrahim bir oğlu olduğu takdirde onu Allah'a kurban etmeyi adanmıştı. Zaman geçip oğlunun dünyaya gelmesinden sonra, kendisine bu ahdi rüyasında hatırlatılmış, İbrahim (a.s.) rüyasını, oğlunu kurban etmesi gerektiği şeklinde yorumlamış ve büyük bir imtihan karşısında

olduğunu anlamıştı. Hz İbrahim hiç tereddüt göstermeden bu konuyu oğlu Hz. İsmail'e açmış, baba oğul büyük bir teslimiyetle ilâhî emri yerine getirmeye yöneldikleri sırada, yüce Allah, onların bu bağlılıklarına karşılık Hz. İsmail yerine bir koçun kurban edileceğini Cebrail (a.s.) vasıtasıyla kendisine bildirmişti. Bu tarihî olay Kur'ân'ı-Kerimde şöyle haber verilmektedir:

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّءْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ وَفَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ وَتَرَكَنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ

“(İbrahim a.s.) 'Ey Rabbim! Bana iyilerden (bir oğul) ihsan et', dedi. Biz de kendisine yumuşak huylu bir oğul müjdeledik. Oğlu yanında koşacak çağa gelince; 'Ey oğlum!, Ben seni rüyamda boğazladığımı görüyorum, bir düşün, ne dersin?' dedi. (İsmail), 'Babacığım! Sana ne emir olunuyorsa onu yap. İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın' dedi. Nihayet her ikisi de (Allah'ın emrine) teslim olup. İbrahim de onu yüz üstü yere yatırınca, ona şöyle seslendik: “Ey İbrahim, rüyana gerçekten sadakat gösterdin, şüphesiz biz iyilik yapanları böyle mükafatlandırırız” “Şüphesiz bu apaçık imtihandır.” (İsmail'e karşılık) büyük bir kurbanlık fide verdik. Kendisinden sonra gelenler arasında ona güzel bir nam bıraktık. Selam olsun İbrahim'e, 'İşte biz iyi insanları böyle ödüllendiririz. Çünkü o mü'min kullarımızdandır” (Saffat, 37/100-111).

Muhterem kardeşlerim!

Diğer bütün ibadetlerde olduğu gibi kurbanda da niyet ve ihlas şarttır.

Kısaca hatırlatalım ki "ihlas", bir işi, bir ibadeti başka bir şey için değil, sırf Allah rızası için yapmaktır. Kur'an'ı-Kerimde;

“...لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ

“Onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır. Fakat O'na sadece sizin takvanız ulaşır” (Hac,22/37) anlamındaki âyet, bütün ibadetlerin temel şartı olan "ihlas"a vurgu yapmaktadır.

Sevgili peygamberimiz de, bu hususu şöyle ifade etmektedir:

إنما الأعمال بالنيات، وإنما لكل امرئ ما نوى

“Amellerin kıymeti ancak niyetlere göredir. Herkesin niyet ettiği ne ise, eline geçecek olan ancak odur.” (Buhari, Bedu'l-vahy)

Kur'ân'da Kurban kesilmesi emredilmektedir: ...

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ “Rabbın için namaz kıl, kurban kes” (Kevser, 108/2).

Bu âyetteki "venhar" emri, ""kurban kes" anlamına geldiği gibi, bunun başka anlamlara da geldiğini söyleyen bilginler bulunmaktadır. Ayetteki emrin sadece Peygamberimize mi, yoksa bütün müslümanlara mı yönelik olduğu hususunda da farklı görüşler ortaya konulmuştur.

Dolayısıyla İmam Azam Ebu Hanife (r.h.) kurban ibadetinin vacip olduğuna, İmam Şafii (r.h) ise sünneti müekked olduğu kanaatine varmışlar ve bu yönde görüş bildirmişlerdir.

Kurban ibadetinin kesin dayanağı, konu ile ilgili Peygamberinizin sözleri ve uygulamalarıdır. Kurban ibadeti; hicretin ikinci yılında meşru kılınmıştır. Peygamberimiz (a.s.) bir çok hadisinde kurban kesilmesini teşvik etmektedir:

مَا عَمِلَ آدَمِيُّ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنْ إِهْرَاقِ الدَّمِ إِنَّهَا لَتَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بُقْرُونَهَا وَأَشْعَارُهَا وَأَظْلَافُهَا، وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعَ فِي الْأَرْضِ فَطَيَّبُوا بِهَا نَفْسًا

“Ademoğlu kurban bayramı günü, Allah katında kurban kesmekten daha sevimli bir iş yapmaz. Şüphesiz ki kesilen kurban kıyamet günü boynuzları , kılları ve tırnakları ile gelir. Hiç şüphe yok ki kesilen kurban, kanı yere akmadan önce Allah katında kabul görür. Öyleyse gönüllerinizi kurban ile hoş ediniz.” (Tirmizi Edahi)

Peygamberimiz (a.s.) Medine'de 10 yıl ikamet etmiş ve her yıl kurban kesmiştir:

نَحَرَ النَّبِيُّ سَبْعَ بَدَنَاتٍ بِيَدِهِ قِيَامًا وَضَحَّى فِي الْمَدِينَةِ كَبْشَيْنِ أَفْرَنَيْنِ أَمْلَحَيْنِ، يَذْبَحُ وَيُكَبِّرُ وَيُسَمِّي وَيَضَعُ رِجْلَهُ عَلَى صَفْحَتَيْهَا

Enes (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (a.s.), yedi deveyi kurban olarak eli ile ayakta kesti. Medine'de ise, boynuzlu ve alacalı iki koç kurban etti. Resûlullah (a.s.) keserken tekbir getiriyor, besmele çekiyor ve ayağını hayvanların boyunlarının üzerine koyuyordu.(ibn Maceh Edahi)

Değerli kardeşlerim!

Akıllı, Buluğa ermiş ve Nisap miktarı para veya servete sahip olan mukim müslümanlar kurban kesmekle yükümlüdür.

Kurban kesmeyi vacip kılan zenginliğin ölçüsü; kişinin aslî ihtiyaçlarının ve borcunun dışında nisap miktarı malının veya parasının bulunmasıdır. Nisap miktarları; 80.18 gram altın veya bu değere tekabül eden para veya mala sahip olan kişi bu malın üzerinden yıl geçmesine gerek olmaksızın kurban kesmekle yükümlüdür.

KURBAN KESMENİN DİNİ HÜKMÜ

Kurban kesmek İmam-ı Azam Ebu Hanife'ye göre vacip, İmam Muhammed, İmam Ebu Yusuf, İmam Şafiî, İmam Malik ve İmam Ahmed b. Hanbel'e göre sünnet-i müekkededir.(Bidayetül müctehid-Muğnil muhtaç). Hükmünün vacip veya sünnet-i müekkede olması, uygulamaya bir etki yapmamaktadır. Her iki görüş sahipleri de gücü yeten kimsenin kurban kesmelerini öngörmektedir. İmkânı olanların kurban kesmeyi terk etmelerine ruhsat vermemişlerdir. Nitekim Peygamberimiz (s.a.s) bir hadisi şerifinde:

مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ، وَلَمْ يُضَحِّ، فَلَا يَفْرَبَنَّ مُصْلَانَا

“Kim imkanı olduğu halde kurban kesmezse bizim mescidimize yaklaşmasın” (ibn Mace Edahi) hadisi şerifi kurban kesmenin ne kadar önemli bir ibadet olduğunu bizlere beyan etmektedir, İmam-ı A'zam'ın kurbanın vacip olduğu görüşünün delillerinden biri bu hadisi şeriftir.

Hadisin Ebu Hanife'ye delil oluşu şu yoruma dayanmaktadır: “Hadiste yer alan böylesine güçlü bir uyarı, ancak vacip olan bir ibadetin terki konusunda yapılmış olabilir. Kurban vacip olmasaydı terk eden kimse için Hz. Peygamber böyle bir ifadeyi kullanmazdı.”

Ebu Hanife'ye göre kurbanın vacip olduğunun diğer bir delili Peygamberimizin, kurban kesmeyi hiç terk etmemiş olmasıdır.

Ayrıca, Hz. Peygamberin Ebu Bürde'ye namazdan önce kestiği kurbanın yerine bir başkasını kesmesi gerektiğini söylemiş olması da, kurbanın vacip olduğunu gösteren bir delildir. Bu görüşü destekleyen diğer bir delil de Hz. Peygamberin;

مَنْ كَانَ ذَبَحَ مِنْكُمْ قَبْلَ الصَّلَاةِ، فَلْيُعِدْ أُضْحِيَّتَهُ. وَمَنْ لَا، فَلْيَذْبَحْ عَلَى اسْمِ اللَّهِ.

“Kim (bayram) namazını kılmadan önce kurbanını kesmişse, yerine bir diğerini kessin. Kurbanını henüz kesmemiş olan da Bismillah diyerek kessin” (Buhari, İydeyn) şeklindeki beyanıdır.

Kurbanın müekked sünnet olduğunu söyleyenlerin delilleri ise bu konuda Kur’ân’ı-Kerimde açık bir emrin bulunmaması ve Peygamberimizin bazı sözleridir:

إذا دخلت العشر وأراد أحدكم أن يضحي، فلا يمس من شعره وبشره شيئاً

"Bilinen on gün (Zilhiccenin ilk on günü) girdiği vakit kurban kesmek isteyen kimse, (kendi bedeninden) bir kıl almasın bir tek tırnak kesmesin".(Müslim Edahii) yani tıraş olmasın hayvanı kurban ettikten sonra tıraşını olsun buyurmaktadır.

Bu hadiste Peygamberimiz "kurban kesmek isteyen kimse" ifadesiyle kurban kesmeyi kişinin iradesine bırakmıştır. Bu da kurban kesmenin vacip olmadığını ifade eder beyanında bulunarak kurbanın sünneti müekked olduğu görüşünü savunmuşlardır.

Bu ibadete ister vacip görüşünü ister sünneti müekked görüşünü baz alanlarda emin olunki bu ibadeti imkanları olduğu sürece her yıl yerine getirmekten geri durmamışlardır.

Muhterem Müslümanlar!

Kurban kesimi bir ibadet olduğuna göre bu konuda uyulması gereken bazı kurallar da söz konusudur. Bunlara uyulmadığı takdirde ibadet; bazı durumlarda geçersiz, bazı durumlarda ise eksik olabilmektedir. Bunun dışında toplumumuzda kurban ile ilgili doğru bilinen bazı yanlışlar da söz konusudur. Gerek uyulması gereken hususları gerekse doğru bilinen yanlışları vurgulamak ibadetin sıhhati açısından önem arz etmektedir, bundan dolayı Din işleri yüksek kurulumuzun da kurban ibadetimizin noksansız bir şekilde yerine getirilmesi için açıklamış olduğu bu bilgilere dikkatinizi çekmek istiyorum.

Kurbanlık Hayvanın Nitelikleri

Kurban olarak ancak koyun, keçi, sığır, manda ve deve kesilebilir. Bunların dışındaki hayvanlar kurban olarak kesilemezler.

Kurbanlık hayvanlarda kameri yıl esasına göre, devenin 5; sığır ve mandanın 2; koyun ve keçinin ise 1 yaşını doldurması şarttır. Bu yaşları tamamlamayan bir hayvan kurban olmaz. Fakat sadece koyun cinsi için bir istisna söz konusudur. Buna göre 6 ayını tamamlayan koyun, bir yaşını doldurmuş gibi gösterişli/iri olması halinde kurban edilebilir.

Koyun veya keçi sadece bir kişi adına kurban edilir. Deve, sığır ve manda ise bir kişiden yedi kişiye kadar ortak olarak kurban edilebilir. Bu durumda her bir kişinin hissesi yedide birden aşağıya düşmemelidir.

Kurban edilecek hayvan sağlıklı ve organları tam olmalıdır. Hayvandan beklenen maksadı tümüyle yok eden veya değerini azaltan kusurlar, hayvanın kurban olmasına engel teşkil eder.

Belirgin derecede hasta, yürüyemeyecek derecede zayıf veya topal, bir ya da iki gözü kör, boynuzlarının biri veya ikisi kökünden kırık, kulaklarının veya memelerinin yarısı kesik, dişlerinin tamamı veya çoğu dökük hayvanlardan kurban olmaz.

Hayvanın doğuştan boynuzsuz olması, boynuzunun bir kısmının kırık olması, bir kulağının delik veya yırtılmış olması, hafif hasta ve hafif topal olması kurban edilmesine engel değildir.

Etinden ya da hizmetinden yararlanmak amacıyla kısırlaştırılmış/iğdiş edilmiş hayvanlar kurban olarak kesilebilir.

Vekâletle Kurban Organizasyonlarında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Vekâletle kurban kestirmek isteyen kişinin, kesene vekâlet vermesi gerekir. Eğer kurban ibadetinin yerine getirilmesi hususunda bir kurum aracı kılınıyorsa bu durumda kurbanın satın alınması, kesilmesi ve dağıtılması gibi hususlarda kapsamlı bir vekâlet verilmelidir. Aracı kişi ve kuruluşlar, vekâlet şartlarının dışına çıkmamalı, kurbanlarla ilgili olarak, sahiplerinin bilgisi ve rızası dışında iş ve işlemlerde bulunmamalıdır.

Hayvan, kurban niyetiyle ve vekâlet veren kişi adına kesilmelidir. Ortakların tamamının niyeti ibadet olmalıdır.

Kurbanlıklar, mutlaka kurban kesim günleri içerisinde kesilmelidir. Udhiyye kurbanının kesim zamanı, bayram günü bayram namazı kılındıktan sonra başlayıp bayramın üçüncü günü güneş batıncaya kadar devam eder. Şâfiî mezhebine göre ise bayramın dördüncü günü güneş batıncaya kadar da kurban kesilebilir.

Kesim gerçekleştirilirken hem kurbanlık hayvanın hem de kesimi gerçekleştirenlerin zarar görmemesi için gerekli tedbirlerin alınması ve çevre temizliği gibi hususlara azami derecede dikkat edilmesi gerekir. Bunun yanı sıra bıçak bileme vb. hazırlıklar hayvanın gözü önünde yapılmamalı, kesim işleminin diğer hayvanların göreceği şekilde gerçekleştirilmemesine de özen gösterilmelidir.

Hayvan kesim ücretleri veya organizasyon giderleri, kesilen kurbanlık hayvanların etleri, derileri veya sakatatından karşılanmamalı, bunlar ayrıca ödenmelidir.

Hissedarlar belirlenmeden hayvanların topluca kesilmesi caiz değildir. Henüz kesim yapılmadan her bir hissedar, kurban edilecek bir büyükbaş hayvanın en az yedide bir hissesine kaydedilerek belirlenmeli ve hayvan, belirlenen hissedarlar adına vekâleten kesilmelidir. Bunun aksine örneğin, altı kişi adına kesilen bir büyükbaş hayvana, kesimden sonra yedinci kişi dâhil edilemez.

Kurban ibadetinin en temel maksatlarından biri de ihtiyaç sahiplerine kurban etlerini ulaştırarak onların kurban bayramı sevincine iştirak etmelerini sağlamaktır. Bu doğrultuda kurban organizasyonu yapan kuruluşların kurban etlerini satma cihetine gitmeden, bayram günlerinde et olarak ihtiyaç sahiplerine ulaştırma gayreti içerisinde olmaları gerekir.

Kurban kesim organizasyonu yapan kuruluşların, kapasitelerini önceden belirleyerek kesip dağıtabilecekleri miktarda kurban vekâleti almaları gerekir. Kapasitelerinin üzerinde vekâlet alıp kurban etlerini daha baştan satıma konu etmeleri caiz değildir.

Ticari kuruluşlar, kurban organizasyonu kapsamında et satımını çağrıştıran uygulamalardan uzak durmalıdır. Et satımı ile kurban ibadeti birbirinden farklı şeylerdir. Dolayısıyla kurban kesimine aracılık eden ticari kuruluşlar, belli kiloda et miktarının kurban sahiplerine verilmesini taahhüt etmemelidirler. Bunun yerine tahmini bir kilo aralığı belirleyerek, bu kilo aralığında bir hayvanı kişi adına vekâleten kesebilirler. Bu durumda çıkan et ne ise hisse sahibine teslim edilmesi gerekir.

Hissedarların etlerinden eksiltme yoluna gidilerek veya tahmini kilodan fazla gelen etler toplanarak yeni bir hisse oluşturulmamalı ya da bu etler başkalarına satılmamalıdır.

Kuruluşlar, vekâletlerini aldıkları kişiler adına kestikleri kurban etlerinin tamamını ya hissedarlara ya da vekâlet şartlarına uygun olarak onların izin verdiği yerlere ulaştırmalıdır.

Kurban etlerinin sahiplerine verilmesi üzerine anlaşma yapıldıysa, etlerin karıştırılmaması ve her hissedara kendi kurbanının etinin verilmesi gerekir. Çünkü bu hisseler, vekâlet verenlerin mülkiyetinde olduğundan yapılacak her türlü tasarruf onların izni ve onayına bağlıdır.

Hissedarlar, kurban hissesinin tamamına sahip olmalı, kuruluşlar fazla hisse toplayabilmek için hisse fiyatını düşük ilan ederek kendi kaynaklarından ilave ücret ödememelidirler.

Kurban İbadetiyle İlgili Doğru Bilinen Bazı Yanlışlar

Kurban ibadetinin yerine getirilmesi için, gerekli şartları taşıyan bir hayvanın usulüne uygun olarak kesilmesi şarttır. Kesim gerçekleşmeksizin yalnızca bağışta bulunmak veya sadaka vermek kurban ibadeti yerine geçmez. Bu bağlamda “Kesimsiz kurban bağışı” vb. adlar altında yapılan bağışların hiçbir dini dayanağı bulunmamakta olup söz konusu bağışlar kurban sayılmaz. Dolayısıyla toplumumuzdaki kurban anlayışını zedeleyecek bu tür uygulamalara itibar edilmemelidir.

Bir kurban hissesi yalnızca bir kişi içindir. İmkânı olmayan birden fazla kişinin, tek kişilik bir hisseye ortak olabileceği anlayışı dinen doğru değildir. Bu itibarla küçükbaş bir hayvana birden fazla kişinin ortak olması ya da büyükbaş bir kurbanlığa yediden fazla kişinin hissedar olması caiz değildir. Aynı hisseye birden fazla kişinin ortak olması halinde kurban ibadeti yerine getirilmiş olmaz. Bu bağlamda vekâletle kurban kesen kuruluşlar kendi adlarına değil, sadece vekâlet veren kimseler adına kurban kesebilirler.

İnsanların bir araya gelerek topluca Hz. Peygamber adına bir kurban hissesine girmeleri şeklinde bir uygulama dinimizde mevcut değildir. Dolayısıyla dinî duyguların istismarına yönelik bu tür uygulamalardan uzak durulmalıdır.

Dinimizde kabir kurbanı veya ölü kurbanı adıyla bir kurban türü bulunmamaktadır. Ölenin vasiyeti yoksa onun adına udhiyye kurbanı kesilmesi gerekmez.

Kurban kanının, alna veya araba tekerleği gibi eşyalara sürülmesi inancı doğru değildir.

Evli olmayan kimselerin -gerekli mali imkânı sahip olsalar da- kurban kesemeyecekleri anlayışı yanlıştır.

Kurban kesim işlemini kadınların yapamayacağı anlayışı doğru değildir. Kesme becerisine sahip olan kişi, erkek olsun kadın olsun, kurban kesimini gerçekleştirebilir.

Büyükbaş bir kurbanlığın hissedar sayısının mutlaka 3, 5, 7 gibi tekli sayılarda olması gerektiği anlayışı doğru değildir. Bir büyükbaş hayvana yedi kişi ortak olabildiği gibi altı kişi de ortak olabilir. Önemli olan her birinin hissesinin yedide birden az olmamasıdır.

Kurbanlık hayvanın gerekli yaşını tamamladığı halde henüz kapak atmamış (sığır cinsi hayvanlarda ön kesici süt dişlerinin dökülüp kalıcı ön kesici dişleri çıkmamış) ise kurban edilemeyeceği şeklindeki anlayış doğru değildir. Yaşının tam olarak tespit edilemediği durumlarda ise kapak atmak gibi alametlere itibar edilebilir.

Kurban etlerinin mutlaka yedi fakire dağıtılması gerektiği şeklindeki anlayış doğru değildir. Kişi udhiyye kurbanını kestikten sonra bunun bir kısmını ihtiyaç sahiplerine, bir kısmını akraba ve komşularına verdikten sonra geriye kalan kısmını kendi evi için kullanabilir. Bu hüküm adak olmayan udhiyye kurbanlarıyla ilgilidir. Vekâletle kurban kesen kuruluşların da udhiyye kurbanlarının etlerini söz verdikleri yerlerin dışına dağıtmamaları, vekâlete aykırı davranmamaları gerekir.

Kurbanlık hayvana ortak olanların bazılarının adak veya akika niyetiyle kurbanı iştirak etmesinin kurbanı engel olduğu şeklindeki anlayış hatalıdır. Ortakların her birinin niyetinin Allah rızası için kurban kesmek olması, kurbanın geçerli olması için yeterlidir. (Din İşleri Yüksek Kurulu)

Muhterem kardeşlerim!

Türkiye Diyanet Vakfımız her sene olduğu gibi bu sene de “Kurbanını Paylaş, Kardeşinle Yakınlaş!” ilkesiyle ülkemizde ve dünyanın dört bir yanında, savaşların, zulüm ve baskıların olduğu İslam ülkelerinde vekaletle kurban faaliyetleri yürütmektedir. Ülkemizde bir hisse bedeli:2,250.TL. Yurt dışında ise 1,800. TL olarak belirtmiştir. Bizlerde gerek maddi ve gerekse manevi olarak, bu organizasyonun bir üyesi olmaya gayret ederek bir hissemizi kardeşlerimize ayırmaya çalışalım.

Yüce Rabbimiz yapmış olduğumuz ve yapacağımız bütün ibadetleri, özellikle de yakın zamanda keseceğimiz kurbanları kabul eylesin. Hem kendisinin hem de bütün insanların razı olacağı bir hayat yaşatarak iki dünya mutluluğunu kazanmayı cümlemize nasip ve müyesser eylesin.

Hazırlayan : Necmettin YUMLU (Uzman Vaiz)